

સરહદ પર ભારેલો અગ્નિ

દર વખતે આતંકવાદીઓ હુમલા માટે પાડોશી દેશ સામે આક્ષેપ કરવાની ભારતની આદતને હવે પાકિસ્તાન કે ચીન જરા પણ ગંભીરતાથી લેતાં હશે ખરો? તમારા નસીબમાં આવી દુર્ઘટનાઓ લખાયેલી છે અને તેમને તે ભોગવી રહ્યા છો - એવો સ્વગત, મનોમન અભિપ્રાય આપી આ બેઉ પાડોશી દેશો જે કંઈ બનતું રહે છે એને હળવાશથી લઈ લે છે. દાદા ભગવાન કહેતા : ભોગવે એની ભૂલ! લગભગ એવું જ કાશ્મીરમાં શ્રીનગર-જમ્મુ હાઈવે પર પંપોર નજીક થયેલ આતંકવાદી હુમલામાં શહીદ થયેલા આદ સીઆરપીએફના જવાનોના મોતની પ્રતિક્રિયા સ્વરૂપે પાકિસ્તાનના ભારત ખાતેના હાઈ કમિશનરે કહ્યું, એમણે દિલ્હી ખાતે યોજેલ ઈકનાર પાર્ટીમાં પત્રકારોએ આ સવાલ કર્યો ત્યારે નરી અવળચંડાઈભરી પ્રતિક્રિયા આપતાં કહ્યું : યાર, આપ લોગ ઈકનાર પાર્ટીમાં આવે છે. યહાં કોઈ સિયાસતવાલી બાત મત કરો. પાર્ટી એન્જોય કરો! ભારતના નસીબમાં જે લખાયેલું છે તે બન્યાં જ કરવાનું છે. એની પાછળ ઠાલાં રોટણાં રોવાનો અર્થ ખરો? - જાણે આતંકવાદી હુમલાઓ એ ભારતની ફિક્સ થયેલી નિયતિ ન હોય, એમ હવે પાકિસ્તાન એને જરા પણ સિરિયસલી લેવા તૈયાર નથી. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના રાજયારોહણ પછી કાશ્મીર મુદ્દે પાકિસ્તાનનું રૂબ વધારે કડક બન્યું છે. અલગતાવાદી તત્ત્વો વધુ આક્રમક બન્યાં છે. સરહદ પારનાં પાક આર્મીની શેલ પણ સક્રિય રહેતાં લશ્કરે તોયબા અને હિઝબુલ જેવા સંગઠનોને વધુ છુટો દોર મળી ગયો છે. મોલાના મસૂદ અઝહર હોય કે હાફિઝ સીદઃ એમને આંતરરાષ્ટ્રીય ગુનેગારો પ્રસ્થાપિત કરવાના ભારતના ધમધમણાંબાની રીઈસર હાંસી ઉઠાવતી રહી છે. સરહદ પર ઈંટનો જવાબ પશ્ચિમી આપવાનાં સંરક્ષણ મંત્રી મનોહર પરિકરનાં બણગાં પોલાં સાબિત થયાં છે. આતંકવાદીઓ બિન્દાસ્ત ક્યારેક કાશ્મીર ખીણમાં તો ક્યારેક પઠાણકોટ એરબેઝ પર

સંઘનિષ્ઠ શાસનમાં સ્વયંસેવક કર્મચારી પ્રતિબંધિત !

છમકલું ભારતના ભાજપશાસિત બટુક રાજ્ય ગોવામાં થયું : સરકારી કર્મચારીઓની ભરતીમાં ઉમેદવારોએ કબૂલાતનામું આપવાનું હતું કે તેઓ રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ (આરએસએસ) કે જમાત-એ-ઈસ્લામી જેવી 'કોમવાદી' સંસ્થાઓ સાથે સંકળાયેલા નથી. છમકલું એટલા માટે કે આવી ઘટના અજાણતાં બનવી શક્ય નથી. ઓછામાં પૂરું જ્યારે ભારત સરકારમાં ભારે બહુમતી સાથે રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ સાથે સંકળાયેલા સંઘના સ્વયંસેવકો વડા પ્રધાનથી લઈને ગોવા સહિતનાં રાજ્યોમાં મુખ્ય પ્રધાન કે પ્રધાનપદે બેઠા હોય ત્યારે હિંમત કોની છે કે સંઘનિષ્ઠોને સરકારી નોકરીઓથી વંચિત રાખે? ગોઠવણ મુજબનું જ આ કોરસગાન હોવું અનિવાર્ય છે. છેક ૧૯૬૬માં ભારત સરકારે સ્વયંસેવકો અને જમાતીઓને સરકારી નોકરીમાંથી છોટા રાખવા માટે એવા નિયમોમાં આવી આબહાલેટની જોગવાઈ કરીને તમામ વિભાગો અને રાજ્યોને એ પાઠવવામાં આવી હતી. એ વેળા સંઘ પ્રત્યે સૂગ (પ્રગટ સ્વરૂપે રાજકીય વ્યૂહ રચવામાં) ધરાવતાં ઈંદિરા ગાંધી વડાં પ્રધાન હતાં.

૧૯૭૫માં અલાહાબાદ વડી અદાલતના ચુકાદાએ શ્રીમતી ગાંધીની રાયબરેલીની ચૂંટણી રદ કરી અને એમને ગેરલાયક ઠેરવ્યાં એટલે એમણે સર્વોચ્ચ અદાલતમાં એ ચુકાદાને પડકારવા સાથે જ તત્કાલીન મુખ્ય પ્રધાન બંરિસ્ટર સિદ્ધાર્થ શંકર રે અને બંરિસ્ટર રજની પટેલ સહિતના કીચન-ટ્રેબિનેટના કઠ્ઠાગરાઓની સલાહથી ૨૫ જૂન, ૧૯૭૫ની મધ્યરાતે આંતરિક સુરક્ષા જોખમમાં હોવાના સંજોગોનો આધાર લઈને "બંધારણીય જોગવાઈ મુજબ" ઈમર્જન્સી (કટોકટી: આપતકાલ)ની ઘોષણા કરીને વિરોધી અવાજ ડુંધવા માટે વિપક્ષના તમામ મહત્વના નેતાઓ અને સ્વતંત્ર વિચારકોને જેલમાં ઠાંસી દીધા. ૧૯ મહિનાની આ ઈમર્જન્સી પછી ઈંદિરાજીએ લોકસભાની જે ચૂંટણી આપી એમાં તેઓ અને તેમના નાના પુત્ર અને સંભવિત અનુગામી સંજય ગાંધી સહિતની કોંગ્રેસની કરુણ હાર થઈ. મોરારજી દેસાઈના વડપણ હેઠળની જનતા પાર્ટીની સરકારમાં પહેલી વાર અટલ બિહારી વાજપેયી અને લાલ કૃષ્ણ આડવાણી જેવા સ્વયંસેવક અને પૂર્વપ્રચારકોએ સત્તાનો સ્વાદ માણ્યો. ૧૯૮૦આવતાં સુધીમાં તો અભૂતપૂર્વ બહુમતી સાથે ઈંદિરા ગાંધી ફરી વડાં પ્રધાન થયાં. ૧૯૭૫માં ઈમર્જન્સી દરમિયાન અને ૧૯૮૦માં સત્તામાં આવ્યા પછી એમણે ફરીને ૧૯૬૬નો સંઘનિષ્ઠો અને જમાતીઓને સરકારી નોકરીમાં અદ્યુત ગણવાનો આદેશ તાજે કરીને સ્વયંસેવકોને રાષ્ટ્રહિતવિરોધી અને પ્રતિકૂળ રાજકીય પ્રવૃત્તિ કરનાર ગણવાનું ચાલુ રાખ્યું.

હમણાં ગોવામાં જે કાંઈ બન્યું એના પડઘા દિલ્હીના વડા પ્રધાન કાર્યાલયમાં પડવા સ્વાભાવિક હતા. રાજ્યપ્રધાન જિતેન્દ્ર સિંહે સ્પષ્ટતા કરતાં કહ્યું કે આવા કોઈ સેવાનિયમની સમીક્ષા કરાશે. નાગપુરથી સંઘ મુખ્યાલયના પ્રવક્તા (પ્રચાર પ્રમુખ) ડૉ. મનમોહન વૈદે આવા કોઈ સરકારી આદેશની સંધને પરવા નહીં હોવાનું જણાવતી વક્તવ્ય આપ્યું. સંઘસુપ્રીમો ડૉ. મોહનરાવ ભાગવત સરકારને આવા સેવાનિયમમાં પરિવર્તન માટે આજીજી કરવાના પક્ષે નહોતા. આ સઘનું કોરસગાન અપેક્ષિત ભૂમિકા પર જ આગળ વધતું હતું. આઝદીથી આજ લગી રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘની ભૂમિકા વિવાદાસ્પદ રહ્યા છતાં એણે પોતાને સાંસ્કૃતિક સંગઠન લેખાવીને ગજગામી ઢબે આગળ વધતા રહેવાનું પસંદ કર્યું છે. એના પર ત્રણ-ત્રણ વાર પ્રતિબંધ આવ્યા છતાં સંઘની સત્તાવાર ભૂમિકા એ છે કે એ પ્રત્યેક પ્રતિબંધ પછી વધુ મજબૂત થઈને જ બહાર આવે છે.

- કઠ્ઠાગરા નોકરશાહી અને કઠ્ઠાગરા ન્યાયતંત્રનો ઈમર્જન્સી-ફેઈમ ઈંદિરા ગાંધી સહિતના શાસકોને ખપ
- સરદારના મતે, સંઘે નહીં, સાવરકરના ઝનૂની જૂથે ગાંધીહત્યાનું કાવતરું ઘડ્યું હતું અને પાર ઉતાર્યું
- પટેલે સનદી સેવકોને 'તટસ્થભાવે નીડર રહીને' રાષ્ટ્રનાં હિતોના કસ્ટોડિયન બની રહેવાનું અપેક્ષિત માન્યું હતું
- કેશુભાઈ સરકારે વર્ષ ૨૦૦૦માં કર્મચારી સેવાનિયમમાંથી સ્વયંસેવકોને બાકાત રાખવાનું દૂર કર્યું હતું

સ્થાનિક સત્તાવાળાઓમાં આરએસએસ પ્રત્યે સહાનુભૂતિ ધરાવનારાઓની સંખ્યા સારા પ્રમાણમાં છે' એટલે સરદારને ગૃહપ્રધાન તરીકે પણ આવા માણસોને શોધી કાઢવામાં મુશ્કેલી પડતી હોવાનું એમના પત્રોમાં જળકે છે. એટલે જ એમણે સંઘ પરથી પ્રતિબંધ ઊઠાવતાં પહેલાં ગુરુજીને જેલમુક્ત કરીને તેમની પાસે લિખિત બંધારણ તથા રાષ્ટ્રધ્વજ (ત્રિરંગા) પ્રત્યેની નિહાની પૂર્વશરત તેમણે મૂકી હતી. જોકે પાછળથી ગુરુજીએ આ વાત નકારી હતી, પણ સરદારના પત્રોમાં એ નોંધાઈ છે. વડા પ્રધાન નેહરુનો સંઘદ્રોહ એમનાં વડાં પ્રધાન-પુત્રી ઈંદિરા ગાંધીને વારસામાં મળ્યો હતો એટલે એમનું રાજકારણ સંઘ અને જમાતને 'કોમવાદી જેર ઓકનાર સંગઠન' ગણાવવાની આસપાસ ભમતું હતું, છતાં વ્યક્તિગત રીતે સંઘના અનેક વરિષ્ઠો અને પ્રચારકો સાથે ઈંદિરાજીને અંતરંગ સંબંધ હતા. એટલું જ

તંત્રીસ્થાનેથી...

લોહિયાળા હુમલા કરતા રહે છે. ભારતીય લશ્કર અને ઈન્ટેલિજન્સ એજન્સીઓ એમને દેશની સરહદો ઓળંગતા રોકી શકતી નથી, બલકે મહદંશે ભારે ખુબારી વલોચાં બાદ માંડ બે-ત્રણ આતંકવાદીઓને ઠાર મારીને સંતોષ અનુભવે છે. મહેબૂબા મુસ્તકી સાથેની દોસ્તીથી મોદીને એટલો જ ફાયદો થયો કે જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં સત્તામાં ભાગીદારી મળી. પરંતુ આતંકવાદી પ્રવૃત્તિઓ વિરુદ્ધ દુનિયાભરમાં ફરી ફરીને ગર્જનાઓ કરનારા વડાપ્રધાનને બે વર્ષના શાસનકાળમાં ઊલટાનાં આતંકવાદીઓ હુમલાઓ વધવા જ પામ્યા છે. સેંકડો જવાનોનાં બલિદાન લેવાયાં છે અને કરોડોની મિલકતોનો નાશ થયો છે. પાકિસ્તાન સાથે દોસ્તીનો દાવ અવળો પડ્યો છે. ચીન સાથે મૈત્રીનો દાવો પોકળ સાબિત થયો છે. દિલ્હીમાં ડૉ. મનમોહનસિંહના નેતૃત્વવાળી સરકાર હતી અને જમ્મુ અને કાશ્મીરમાં ઓમર અબદુલ્લાની સરકાર હતી ત્યારે સરહદ પારથી ઘુસણખોરીની કે જમ્મુ કાશ્મીર સહિત દેશની સરહદો પર થતી રહેતી અથડામણોની જે સ્થિતિ હતી, એ વણસી છે અને વકરી છે. નવાજ શરીફ સાથેની વડાપ્રધાનની દોસ્તી કે અમેરિકન રાષ્ટ્રપ્રમુખ ઓબામાની મૈત્રીથી એમાં ઘટાડો નથી થયો - વધારો જરૂર નોંધાયો છે. આમાં સૌથી કરુણ બાબત છે આપણા નવલોહિયા જવાનો ઘેટાં-બકરાંની જેમ વધેરાયા કરે છે તે. આનો કોઈ ઉપાય ખરો? મોટી મોટી ગર્જનાઓ કરી પાકિસ્તાનને પાઠ ભણાવવાની વાતો તો ઘણી થઈ, પણ ક્યાં પાઠ ભણાવી શક્યા છીએ એનો તો ખ્યાલ કરો! ઊલટાના એ જ ઓબામાએ પાકિસ્તાનને આતંકવાદ સામે લડવા માટે જૂના વિશ્વાસુ ગણી અઠબક ડોલરની સહાય કરી! ચીનની આડોડાઈ પણ સર્વવિદિત છે. ભારત માટે ન્યુક્લિયર સપ્લાયર્સ ઝુપની એન્ડ્રી પર બ્રેક મારતાં પહેલાં ચીને કહ્યું કે પાકિસ્તાનને પણ 'એટ પાર' ગણી એનએસજીમાં સામેલ કરવું જોઈએ. શું આ વર્તમાન સરકારની સંરક્ષણનીતિ અને વિદેશનીતિની નરી નિષ્ફળતા નથી?

સાસુની મિલકતમાં વહુને ભાગ મળે નહિ, પતિએ વસાવી હોય તેવી મિલકતમાં જ પત્નીને હક્ક મળી શકે છે

જે મિલકતમાં બંને પતિ પત્ની સહમાલીક હોય તેવી મિલકતમાં પત્નીને રહેવાનો હક્ક મળે છે અને તેવી મીલકત Shaved Household મિલકત તરીકે ઓળખાય છે પરંતુ સાસુ સસરા અથવા કુટુંબની કોઈ વ્યક્તિની માલિકીની મીલકતમાં જેમાં પત્ની લગ્ન બાદ થોડો સમય રહેતા આવેલ હોય તે મીલકત Shaved Household મિલકત ગણી શકાય નહિ તેવો સિદ્ધાંત નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટે તેમના એસ. આર. બજાના કેસમાં પ્રસ્થાપિત કરેલ છે.

પ્રોટેક્શન ઓફ વિમંન્સ ડોમેસ્ટીક વાયોલન્સ એક્ટ-૨૦૦૫ મુજબ વ્યાખ્યાપિત Shaved Household મિલકત શબ્દનું અર્થઘટન સમજવાની જરૂરીયાત આ માટે છે.

શ્રીમતી તરૂણા બજાના સાસુ અને સસરાએ તેની વિરૂદ્ધ નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટમાં પીટીશન દાખલ કરેલ જેમાં નામદાર કોર્ટે સાસુની મીલકતમાં વહુનો કોઈ હક્ક નથી તેવું કહાવેલ.

કેસની વિગતો મુજબ લગ્ન બાદ તરૂણા પતિ તથા સાસુ સસરા સાથે દિલ્હીના નિવાસસ્થાને રહેતા આવેલ. દિલ્હીનું ઘર તરૂણાના સાસુના નામે હતું. સદર મીલકત તરૂણાના સસરાની માલિકીનું ન હતું. તરૂણા તથા તેના પતિ વચ્ચે લગ્નના થોડા સમય બાદ તકરારો ઉપિસ્થત થતા કોર્ટે કેસો ઉભા થયેલા અને તેજાના પતિ અમીતે છુટાછેડા માટે અરજી કરેલ તેની સામે તરૂણાએ ઈન્ડીયન પીનલ કોડની કલમ ૪૦૬, ૪૮૮, ૫૦૬, ૩૪ હેઠળ એફ.આઈ.આર. અમીત તથા તેમના માતા પિતા વિરૂદ્ધમાં દાખલ કરેલ તેમાં પોલીસે તરૂણાના સાસુ, સસરા, નાઈંદની અટકાયત કરેલ અને પ્રણ દિવસ બાદ જામીન મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.

તરૂણા બજા ત્યારબાદ પોતાના પિતાના ઘરે રહેવા ચાલી ગયેલ અને તેણે સદર મિલકત દિલ્હીના અશોક વિહારમાં પ્રવેશ કરવા પ્રયત્ન કરતા સદર મકાન બંધ હોય નિષ્ફળતા મળેલ તેથી તેણે કોર્ટમાં સદરહુ મકાનમાં પોતાના હક્ક, અધિકાર હોય રહેવા માટે પરવાનગી આપવા તથા સાસુ, સસરા, પતિ સદર મકાનમાં દાખલ થતા રોક ટોક કરે કરાવે નહી તે મતલબનો મનાઈ હુકમ માંગી બળપૂર્વક સદર મકાનમાં તાબુ તોડી પ્રવેશ કરેલ આથી તરૂણાના સાસુ, સસરાએ મકાન છોડી ઓફિસમાં રહેવાની ફરજ તરૂણાના ત્રાસના કારણે પડેલ અને અમીતે ગાગ્રીયાબાદના મકાનમાં ચાલી ગયેલો .

તરૂણા ઢારા દાખલ કરેલ દિવાની મુકદ્દમાં નીચલી કોર્ટે તરૂણા તરફેણમાં ચુકાદો આપેલ અને તરૂણા બજાને સદરહુ મિલકતના કબજામાં હસ્તક કે અંતરાય, અટકાયત નહી કરવા માટે સાસુ, સસરા સામે કામ ચલાઈ મનાઈ હુકમ ફરમાવેલ સદરહુ હુકમથી નારાજ થઈ તરૂણાના સાસુ, સસરાએ અપીલ ગુજાહેલ જેમાં ઉપલી કોર્ટે તરૂણાના વિરૂદ્ધમાં ચુકાદો આપેલ અને નામદાર

કોર્ટે જણાવેલ કે અમીત બજા સદરહુ મિલકતમાં રહેતા નથી. પતિ જ્યાં રહેતો હોય તે મિલકતમાં પત્નીને હક્ક મળે પતિ અમીત બજાની સદરહુ મિલકત નથી તેમજ માત્ર પતી જ્યાં રહેતા હોય તેને મેટ્રોમોનીયલ હોમ કહેવાય નહી, વધુમાં કોર્ટે તરૂણા બજાના સાસુ, સસરાની અપીલ મંજુર કરતા જણાવેલ કે તરૂણા બજાનો સદહુ મીલકતમાં કોઈ પણ પ્રકારનો હક્ક લાગુ પડતો નથી અને કોર્ટે નીચલી કોર્ટનો મનાઈ હુકમ પસંદ કરવાતલ બહેર ઠેરવેલ.

કોર્ટના હુકમથી નારાજ તરૂણા બજાએ નામદાર હાઈકોર્ટમાં અપીલ ગુજારતા હાઈકોર્ટે સદર મકાન મેટ્રોમોનીયલ હોમ ગણી તરૂણા બજાની તરફેણમાં ચુકાદો આપેલ અને સદરહુ મકાનમાં તરૂણા બજાને રહેવા માટે પરવાનગી આપેલ. નામદાર દિલ્હી હાઈકોર્ટના હુકમથી નારાજ થઈ તરૂણા બજાના સાસુ, સસરાએ નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટમાં અપીલ ગુજાહેલ.

સદર કેસમાં નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટે જણાવેલ કે ઈ બ્રીટીશ મેટ્રોમોનીયલ હોમ્સ એક્ટ-૧૯૬૭ જેવો કાયદો ભારતમાં અમલ નથી તેથી દિલ્હી હાઈકોર્ટના અનુમાન સાથે સદર કોર્ટ સંમત નથી અને કોઈપણ કેસમાં યા કોઈપણ સંજોગોમાં કોઈએ પણ કોઈપણ કાયદા હેઠળ પોતાનો હક્ક માંગવો હોય તો તે માત્ર પોતાના પતિ સામે જ હક્ક માંગી શકે પતિ જ્યાં રહેતો હોય તે જ મિલકત મેટ્રોમોનીયલ મિલકત ગણાય સાસુ, સસરા રહેતા હોય તે મીલકતમાં વહુને કોઈ હક્ક મળે નહી. તરૂણા બજા માત્ર પોતાના પતિ સામે જ હક્ક માંગી શકે તે માટે પોતાના સાસુ, સસરા વિરૂદ્ધ કાર્યવાહી કરી શકાય નહી.

સદર મિલકત અમીત બજાની માલિકીની નથી સાસુએ આ મીલકત ખરીદવા માટે લોન લીધેલ છે તેથી ખેઈન્ટ ફેમીલીની મીલકત ગણી શકાય નહી. ઈ પ્રોટેક્શન ઓફ યુમન ફોર ડોમેસ્ટીક વાયોલન્સ એક્ટ-૨૦૦૫ ની કલમ-૨(એસ) મુજબ આ કેસની વિવાદી મિલકત જે પતિએ વસાવી હોય કે ભાડે લીધેલ હોય અથવા જે મિલકત પતિ પત્નીની સહમાલીકની હોય તેવી મીલકતમાં જ પત્નીને હક્ક મળે છે. તેવી મિલકત જ Shaved Household મિલકત ગણાય મિલકત ગણાય સાસુ, સસરા અથવા કુટુંબના કોઈ વ્યક્તિની મિલકત Shaved Household મિલકત ગણાય નહી તેથી તરૂણા બજાની વિરૂદ્ધમાં સુપ્રિમ કોર્ટે ચુકાદો આપી મકાન સાસુને પરત સોંપેલ દિલ્હી હાઈકોર્ટે તથા અન્ય કોર્ટના ચુકાદા રદબાતલ બહેર કરેલ. પતિએ વસાવી હોય તેવી મિલકતમાં જ પત્નીને હક્ક મળી શકે છે.

કાયદો અને કાનૂન અશ્વિન ત્રિવેદી

નહીં, સંઘના મુખપત્ર 'પાંચજન્મ'ના તંત્રી રહેલા ભાનુપ્રતાપ શુક્લ જેવા વરિષ્ઠ પ્રચારક અને સંઘનિષ્ઠ પત્રકારશિરોમણિ મુજફ્ફર હુસૈનની દૃષ્ટિએ તો, 'ઈંદિરાજી સંઘનાં મુખપત્રોનાં પ્રથમ વાચક હતાં અને એમના રાજકીય વ્યૂહ એ વાંચીને ઘડતાં હતાં.' વડા પ્રધાન રહેલા અટલ બિહારી વાજપેયી સાથે પડિત નેહરુ અને શ્રીમતી ગાંધીના સુમધુર સંબંધોને કારણે વાજપેયીદેખી ભાજપી સંસદ ડૉ.સુબ્રમણિન સ્વામી થકી જાહેરમાં વિવિધ પ્રકારના આક્ષેપો પણ થતા રહ્યા છે.

પ્રત્યેક સરકારી કર્મચારીએ રાજકીય દૃષ્ટિએ તટસ્થ અને નિરપેક્ષ વલણ જાળવવું એ ભારતીય નોકરશાહીનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત હોવા છતાં કોંગ્રેસ કે કમ્યુનિસ્ટોના શાસન દરમિયાન 'અપનેવાલે' જળકતા રહ્યા છે.

સંઘ પોતાને સાંસ્કૃતિક સંગઠન ગણાવવાનું પસંદ કરે છે અને તે રાજકીય પ્રવૃત્તિમાં સહભાગી નહીં થાય એવું સરદાર પટેલે એની પાસે કબૂલ કરાવ્યા છતાં સંઘ પરિવારનાં સંગઠનો રાજકીય પ્રવૃત્તિમાં ખાસ્સી સક્રિયતા દાખવીને સંઘ-પ્રચારક રહેલા વાજપેયીથી લઈને મોદી સુધીનાને વડા પ્રધાનપદે પહોંચાડી શક્યા છે.

અતિતની આજ ડો. હરિ દેસાઈ

મોદી સરકાર ૨૭ નવેમ્બર, ૨૦૧૪ના રોજ પ્રત્યેક સરકારી કર્મચારી 'પોલિટિકલ ન્યુટ્રલિટી' જાળવે એવો સેવાનિયમ સુધારો બહાર પાડે ત્યારે એની પાછળના ગર્ભિતાઓ સમજીને ભાજપ-વિરોધી રાજકીય પક્ષો તરફની સહાનુભૂતિ ભણી કરડાકી નજર રાખવામાં આવશે, એવું સમજવામાં વિપક્ષોને વાર લાગતી નથી. જોકે, અમેરિકા સિવાય મહદઅંશે લોકશાહી રાષ્ટ્રોમાં સરકારી કર્મચારીઓ રાજકીય પક્ષના સભ્ય થાય એ અપેક્ષિત મનાતું નથી. ભારતનું બંધારણ ઘડતી વખતે સરદાર પટેલે સનદી સેવકોને 'તટસ્થભાવે, નીડર રહીને, રાષ્ટ્રહિતમાં' કાર્યરત રહેવા અને સાચા અર્થમાં રાષ્ટ્રનાં હિતોના કસ્ટોડિયન બની રહેવાનું અપેક્ષિત માન્યું હતું. જોકે સમયાંતરે બંધારણ નિર્માતાઓનાં સ્વપ્ન બંધારણ અને કાયદા-કાનૂનની જોગવાઈઓ પૂરતાં જ સીમિત રહે છે. પ્રત્યેક શાસક નોકરશાહી (બ્યુરોક્રસી) જે નહીં, ન્યાયતંત્ર (જ્યુડિસિયરી)ને પણ કઠ્ઠાગરાની અવસ્થામાં જાળવવા ઈચ્છુક હોય છે.

સંઘ પર મહાત્મા ગાંધીની હત્યા વખતે પ્રતિબંધ આવ્યો તે પછી ઈમર્જન્સીમાં બીજો અને અયોધ્યાના વિવાદાસ્પદ ધર્મસ્થળધ્વંસ પછી ત્રીજો અને છેલ્લો પ્રતિબંધ આવ્યો. જોકે, આવા પ્રતિબંધો અને ૧૯૬૬ પછી ૧૯૭૫ તેમજ ૧૯૮૦માં સરકારી કર્મચારી તરીકે સંઘના સ્વયંસેવકોને 'ગેરલાયક' ઠેરવતી જોગવાઈઓ કરાયા છતાં સ્વયંસેવકોને સરકારી નોકરીઓમાં મહત્વના હોદ્દે જતાં રોકી શકી નથી. હવે તો મોસાળમાં મા પીરસનારી હોય એવો ઘાટ થયો છે. ગુજરાતમાં કેશુભાઈ પટેલના વડપણવાળી ભાજપ સરકારે તો વર્ષ ૨૦૦૦માં સરકારી કર્મચારી પસંદગીના સેવાનિયમમાંથી સ્વયંસેવકોને બાકાત રાખવાની જોગવાઈ દૂર કરી ત્યારે રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ ભારે હોબાળો મચ્યો હતો, પરંતુ એમણે એની પરવા કરી નહોતી. હકીકતમાં તો આવો પ્રતિબંધ ઊઠાવી લીધા પહેલાં પણ પ્રધાનોનાં નિવાસસ્થાન સંકુલમાં શાખાના સંઘશિક્ષક તરીકે એ વેળા અને અત્યારના મુખ્ય પ્રધાન કાર્યાલયના અધિકારી જ કાર્યરત હોવાનું અમે વ્યક્તિગત રીતે અનુભવ્યું છે! કોંગ્રેસ કે કમ્યુનિસ્ટોના શાસન દરમિયાન 'અપનેવાલે' જળકતા રહ્યા તેમ હવે સંઘવાળા જળકે એ વાતની નવાઈ ના હોવી જોઈએ, પણ સરદારની સનદી સેવકોને શીખ તો શેઠની શીખામણ જાંપા સુધીની બની રહેવી સ્વાભાવિક છે.

તલાશ સિફ સુકૂન કી હોતી હૈ, નામ રિશ્તે કા ચાહે કુછ ભી હૈ

“એને બંધ બારી ઉપર પડદાવાળો રૂમ પસંદ છે મને ખુલ્લી ઓસરીવાળો - મધમધતા ફૂલની લેલ લટકતી હોય એવો! એને કઢી-ભાત પસંદ છે, મને દાળભાત! એને બીયરનું ટીન લઈને સિગરેટ પીવાનું પસંદ છે, મને ફેશ જુશુ સાથે સલાડ! એનું ટિમાગ વધારે ચાહે, મારું દિલ! એને મોટા મોટા સાહસથી જ એક શ્રીલ મળે છે મોટી મોટી ખુશીઓનો માણસ, મને તો કળીમાંથી ફૂલ બને અને એની સુંઘંત શ્વાસમાં ભરાઈ જાય તો ય ન્યાલ, સાવ નાની નાની ખુશીઓની માણસ! એ મશીનો સાથે માથા ફોડે, હું શબ્દોના અર્થમાં ડૂબી જઈ! એ સાવ જ એકાંતપ્રિય, મને માણસો-માણસો પસંદ! એને સેન્ડવીચ વધુ પસંદ, મને ઢોંસા! કેટલાં વિરોધાભાસ કર્યું હવે... માણસમાં પણ એને હું સૌથી વધુ પસંદ અને મને એ!”

હોય છે. આવા સંજોગોમાં દાંપત્યજીવનમાં તિરાડ ક્યારે પડી અને ક્યારે એ નહોવી વાત એક ઊંડી ખાઈ બની ગઈ તેનો ખ્યાલ પતિ-પત્ની બંનેમાંથી કોઈને રહેતો નથી. દરેકને અલગ થઈ જવાની, મુક્ત થઈ જવાની ઉતાવળ હોય છે. શાંતિથી બેસીને એકબીજાને સમજવાનો જાણે કોઈની પાસે સમય જ નથી. ઘણીવાર ગમે તેટલી મોટી લાગતી

સમસ્યાનું સમાધાન પણ માત્ર અને માત્ર સમય હોય છે. જેમ જેમ સમય પસાર થતો જાય તેમ આકારમાં આકરી વેધક વાત પણ તેની તીવ્રતા ગુમાવી દે છે અને ગુસ્સો શાંત થતાં જ બંને પક્ષોને પોતપોતાની ભૂલ પોતાની મેળે જ સમજાઈ જાય છે. પણ એ માટે જરૂર છે થોડું ધૈર્ય કેળવવાની; સામેવાળાની વાતને સાંભળવાની

અને સમજવાની પણ! સ્ત્રી-પુરુષ જ્યારે લગ્નનાં બંધનમાં એકબીજા સાથે જોડાય છે અને પતિ-પત્ની બને છે ત્યારે તેમને બે નવા પરિવારોને પણ અપનાવવાના હોય છે. પતિ માટે પત્નીનો પરિવાર અને પત્ની માટે પતિનો પરિવાર અજાણ્યો હોવા છતાં બંને પક્ષે જો સ્વીકારવૃત્તિ કેળવાય તો તેમનું સાયુજ્ય મહોરી ઊઠે છે. અને આવા વાતાવરણમાં તેમનું દાંપત્યજીવન પણ સદાય હૃદયભર્યું રહે છે. નાની-નાની વાતોને મનમાં સંઘરીને એનો વિષાદ કર્યા કરવાને બદલે તેને ખંખેરી નાખીએ તો સંબંધ ફરીથી પોતાના મૂળ સ્વરૂપમાં પાછો મળી શકે છે. આપણે ત્યાં જે કુટુંબ વ્યવસ્થા બંધાઈ છે એની પાછળ હજારો વર્ષોનો મહાપ્રયત્ન, સતત તપશ્ચર્યા અને કરોડો લોકોના આપભોગ પડેલાં છે. પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિના આંધળા અનુકરણમાં આપણે આપણી પાસે જે સુંદર અને સારી કુટુંબપ્રથા છે એ આપણે ખોઈ ન બેસીએ એ માટે આપણે જાગૃત બનવું પડશે. સાવ નાની-નાની શુલ્લક બાબતોમાં આપણાં વર્ષોના સંબંધને ઠુકરાવી દઈને આપણે એટલું ચોક્કસ યાદ રાખવું જોઈએ કે પાછળથી આ માટે આપણે ગમે તેટલો પસ્તાવો કરીશું પણ એ ગયેલો સંબંધ ક્યારેય પાછો મેળવી શકીશું નહિ. આજીવન વિરહના ઝુરાવાને વેઠવા કરતાં એકબીજાને જેવા છીએ તેવા જ સ્વરૂપે સ્વીકારતાં શીખીશું તો સંબંધોરુપી ક્યારી હંમેશા ફુલગુલાબી પુષ્પોની જેમ મધમધતી રહેશે.

- nehalgadhavi101@gmail.com

